

Alte Drucke

**DE NOTHIS || SPVRIISQVE FILIIS.|| LIBER SINGVLARIS ||
Gabrielis Palaeoti, S. Romanae Ecclesiae || Cardinalis, ac
Bononiensis || Iurisconsulti.|| IN ...**

Paleotti, Gabriele

Frankfurt/Main, 1574/(1573)

VD16 ZV 26219

CAP. XIX.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149688

- 1 Ius civile quando matrimonium presumat.
- 2 Deprehensi duo rem simul habere, si dicant se coniuges, an eis credendum.
- 3 Concubitus cum meretrice aut vilibus foeminis non punitur.
- 4 In materia permissa, partium assertioni statur.
- 5 Iure Canon. non presumitur matrimonium, nisi omnia solennia praecesserint.
- 6 Quibusdam tamen casibus secus est.
- 7 Post sponsalia, si uxor apud maritum morari incipiat, praesumitur & copulatio secuta.
- 8 In dyudicando matrimonio quid differat ius civile & Pontif.
- 9 Ex quibus coniecturis Iure Canon. matrimonium probetur.
- 10 Cur difficilius praesumatur matrim. Iure Canon. quam civili, & cui hodie standum sit.
- 11 Ex praesumpta fornicatione, nascuntur filij legitimi.
- 12 Eadem coniunctio diuersis respectibus, potest ut fornicatio, & ut matrimo. iudicari.

SIT ergo matrimonium ri-
tè contrahendum, vt ex eo
legitima soboles suscipia-
tur. Quid verò, si quis ex
certis parètibz natus pro-

ponatur, an verò ex matri-
monio aut fornicatione, sicq; an legitimus
vel illegitimus sit, non constet, quid in
dubio iudicandum erit? Hæc quæstio
duplex caput continet. Alterum, si ad-
huc eius parentes viuant, simulq; versen-
tur, an ex hac sola cohabitatione inter
eos matrimonium præsumatur. Alterū,
an ijs defunctis, cū nihil de eorum
matrimonio constet, filius ne legitimus,
an illegitimus sit censendus. Quod ad pri-
mum attinet, diximus aliàs, *a* diuersas
esse Iuris ciuilis ac Pontificij leges. Ius
ciuile, vbi virum & mulierem simul co-
habitantes intelligit, id in dubio matri-
monij, non fornicationis causa fieri con-
ijcit, *b* vsque adeò, vt tam & si quis nō eo
animo cum muliere illa versaretur, sed
potiùs vt ea veluti concubina interim po-
tiretur, lex tamen eas adhuc nuptias in-
terpretetur, nisi is illam antea eius rei fe-
cerit certiozem, *c* oportet tamen talem
eorum esse vitæ coniunctionem, quæ cō-
iugio digna sit, quæ turpitudine car-
reat, quæ inter æqualis conditionis per-
sonas

a cap. 5.

b l. in liberz,
derit. nupt.

c l. 3. de con-
cub. Glo. ver.
habere, & Gl.
d. l. in liberz.

sonas intercedat, quoniam ex ijs facil-
limè deinde vxorium vinculum præsu-
mi solet. *a* Alit si quis ingenuè natus, <sup>a l. donatio-
nes. cum Glo.
de dona.</sup> cum obscurissima fœmina familiaritùs
viueret, aut quæ corpore quæstum fecis-
set, tunc à matrimonij opinione plurimū
2 & lex ciuilis discedit. *b* Quapropter <sup>b Gl. Bal. d. l.
in libere. & in
d. l. 3. de cōcu.</sup> cūm quidam rem simul habere depre-
henfi essent, de stuproq; accersiti, ipsi se
tanquam coniuges id negotium simul
habuisse affirmarent, dixerunt multi,
crimen eis obiectum satis hac ratione pur-
gari, eorūque attestationi omninò ac-
quiescendum. *c* Baldus tamen quædam
amplius spectari voluit, quæ extrinse-
cus solent contingere, vnde matrimo-
nium à fornicatione discerni potest, *d*
cūm aliàs facilè esset adulteris, leges elu-
dere, hocq; prætextu crimen suum ab o-
mni pœna vindicare. *e* Quod idem ferè
& in concubinato, vt non facilè præsumi
debeat, atque ita delicta impunè relin-
quantur, Doctores alij responderunt. *f*
Quare nec defuerunt, qui dicerent, *g*
parum admodum in hoc negotio, Ca-
saris leges à Pontificijs differre, quod v-
biq; indicia quædā considerentur, an ma-
trimonium fuerit, aut fornicatio: quam-
uis ceteri Doctores eas inter se penitus
cōtrarias putent. *h* Ego aut quod ad pro-

<sup>c Gl. l. pē. C.
de fideius. Cē
pol. caut. 42.
Lanfran. c.
quoniam cō-
tra. §. confes-
siones. nu. 7.
d Bald. c. i. §.
iniuria, de
pa. iur. firm.
nu. 39. & in d.
l. pē. C. de fi-
deius. Car. c.
is. q. 34. Dist.
e Inno. c. ex
parte. de rest.
spol.
f Thom. Grā.
voto 4.
g Imo. d. l. do-
nationes. de
donat.
h Gl. c. illud.
de præsum. &
in l. 3. de con-
cub. Bal. d. l.
in libera. &
Alciat. reg. 2.
præsumpt. §.</sup>

a Facit conf.
Decij 133. nu.
2.

b l. si ea. l.
quæ adulterium. C. de
adult.

c Dec. Rub.
de proba. nu.
a.

positam quæstionem pertinet, de eo qui deprehensus fuerit cum muliere, contra Baldum omninò sentio, a Nam cum dubitemus, accipienda ne sit eorum excusatio, qui se cōiuges fatentur, ita ut ab omni culpa liberentur. Animaduerto in primis, hanc quæstionem in ijs intelligi non posse, qui antea se alijs matrimonio iunxissent. Quo pacto enim possent se ij hac ratione excusare, si aliam vir habebat vxorem, aut illa maritum. Minimè quoque accipi potest quæstio de concubitu cum meretrice, scorto, & vulgaribus quibusdam mulieribus, nam cum in ijs ob summam obscuritatem & ignobilitatem tale crimen non notetur, nec vlla his pœna sit constituta, b quæ esset dubitatio de eorum excusatione, si ea etiam remota, nihil in eos animaduerti posset? Præsupponendum ergo est, honestas esse has personas, quæ si citra matrimonij vinculum simul congregiantur, Iure possent stupri crimine condemnari. Dico autem, si uterque asserat matrimonium iam inter eos contractum, nō alias coniecturas esse perquirendas, cum vtriusque confessio cui-
cunque præualeat probationi. c Nam cum materia hæc sit permissa, scilicet, ut matrimonium, prout ipsi fatentur, subsistat, partium assertioni proculdubio hærendum

rendum semper erit, *a* præsertim vt de-
 liciti suspitio euitetur. *b* Videmus, si
 inter aliquos matrimonium non extite-
 rit, filiosq; interim ij susceperint, postea
 autem verus coniugij ineundi consensus
 accedat, eum ipsum consensum statim ad
 initia illius consuetudinis retrahi, filiosq;
 que ipsos antea legitimè natos cenferi, *c*
 quo ergo maior hic fides adhibenda vtri-
 que affirmanti connubium principio cō-
 tractum esse, si posteaquàm simul diu for-
 nicati fuerint, adhuc eis permittitur, nu-
 do ferè consensu omnia resarcire? Etenim
 cū non omninò de rei ipsius veritate li-
 quere videatur, cū potuerit re vera il-
 lud esse matrimonium, fortè & non esse,
 ex quo restota ab eorum nuda pendeat
 voluntate, num satius est in dubio nocen-
 tem absolvere reum, quàm innocentem
 condemnare? *d* hīc præsertim, vbi tot
 concurrunt, fauor matrimonij, *e* præ-
 sumptio euitandi criminis, *f* & vtriusq;
 confessio, quæ omnem exuperat proba-
 tionem? & denique agatur tantū de eo-
 rum animo colligendo, quā in re semper
 asserentis confessioni saltem cum iura-
 mento, etiam in maximè arduis negocijs
 stari solet. *g* Et hæc ita generaliter ius ci-
 uile statuit, certis tamen personis exce-
 ptis, qui maximis præditi sunt dignitati-

H 5 bus,

a Alex. Dec.
 l. si donatio-
 ne. C. de col-
 lat. nu. 13. 19.
b Bart. l. non
 solum. §. sed
 vt, de op. no-
 nun.

c c. tanta.
 qui fil. legit.

d l. absentē,
 de pœnis.
e d. c. tanta.
f l. merito,
 pro socio.

g Ias. §. sed
 iur. de actio-
 nu. 90. & l. ad-
 mouendi nu.
 310.

e §. quia ve- bus, & paucis quibusdam alijs, quos sine
 rò legem, cū dotalibus instrumētis matrimonium re-
 Glof. Auth. vt cū contrahere posse vetuit, a quamvis
 lic. matr. & & hæc hodie sint immutata. b Ius verò
 au. Pontificium in nuptijs probandis multò
 b Ang. §. fin. est difficilius, multò durius, vult enim an-
 Instit. de nup. te concubitum quàm plura solennia præ-
 num. 8. cessisse, c alioquin id non connubium,
 c supra ca. 5. sed fornicationem vocat, d hincq; tam se-
 d c. aliter. 30. pè clandestina damnat coniugia, atq; fur-
 q. 5. tim coeuntes, cæterósque eius rei con-
 e tot. tit. de scios grauiter infectatur. e Quoniam ta-
 cland. desp. mē matrimonium ita clām contractum,
 matrimonium verè est, vbi vtriusque
 f c. si quis. coniugis bona fides, quamvis tacitè con-
 30. q. 5. currat, vt aliàs diximus, f noluit Canon
 prohibere, quominùs quibusdam casu-
 bus, & illud legitimum connubium pu-
 blicè haberi posset, vbi scilicet quædam
 subsecuta essent, quæ omnem veluti nu-
 bem disijcerēt, remq; ipsam, vt sese habe-
 6 ret, iam in apertum proferrent. Exempli
 causa, si qui antea clām coierint, bona ta-
 men coniugij fide, iidemq; post, de more
 patrio, publicè se vt coniuges alijs exhi-
 buerint, ecclesia tunc eos tanquam iustos
 coniuges etiam antea cto tempore rectè
 g c. 2. de clād. probat. g Idemq; fit, vbi sponsalia tan-
 desp. tū publicè antea contracta essent, mu-
 lierq; deinde à patris ædibus apud maritū
 se rece-

se recepisset, & vterq; iam simul cohabitaret. Nam si liquidò constat, copulationem inter eos post sponsalia secutam, follet illud statim verum matrimonium ^{a c. is qui fidem. de spōsal.} 7 nē cēseri. *a* Sin verò de copulatione nihil pateat, sed id tantum post sponsalia ritē celebrata, mulierem se in mariti domicilium contulisse, cumq; eo dein moratā esse, dubitavit hoc casu Panormitanus, *b* ne id matrimonium non esset cēsendum, ^{b Abb. c. fin. in fi. de spōf.} cum de illorum coniunctione adhuc incertum esse possit. Ego autem non video si matrimonium id dici assēueramus, vbi post sponsalia, coitus deinde, quamvis fortius, accessit, *c* cur non aequè matrimonium perfectū dicamus, ex quo post sponsalia mulier apud virū habitare incepit, cumq; eo assiduo morari. Quid enim hīc aliud conijci potest, quā eos si ad rem uxoriam idonei erant, simul & iunctos esse? *d* maxime verò præcedentibus sponsalibus, quę certā dant significationem, talē eorum ab initio animū extitisse? *e* Quòd ^{d Glo. l. si vero. §. si adolescens manda ti.} si nihil publicè actum est, nec quo ad sponsalia, nec quo ad ipsum matrimonium, vir tamen cum fœmina consuetudinem habere intelligitur, tunc perraro admodum Canon nuptias inter eos contractas iudicat, nisi fortasse tot variæ & maxime probabiles accedant cōiecturæ, vt secus à ^{e Alciat. reg. 3. præsum. 38.} nemi-

8 nemine ferè, qui communi sensu prædi-
tus sit, possit existimari. Credòque ego
summam Iuris ciuilis, & Pontif. differen-
tiam in hoc negocio, eam esse, quòd lex
Cæsarea quibuslibet vel leuibus multū
tribuit coniecturis, in gratiam matrimo-
nij. *a* Ast Canon, vbi publicè omnia so-
lennia non sunt peracta, cetera deinde in
deteriorem partem semper interpreta-
tur aduersus matrimonium, *b* nec vn-
quam ferè ab hac præsumptione recedit,
nisi maximis & validissimis rationibus
conuincatur. *c* Illæ autem tales esse so-
9 lent, scilicet, si duo simul habitare cœpe-
rint, & dotalia instrumenta confecerint,
inuicem se cōiuges appellarint, simul vi-
xerint, simul concubuerint, in vicinia vt
coniuges habiti fuerint, perpetuumq; se-
cundum hæc decennium effluxerit. *d*
Tunc enim, quamuis initio nō ritè simul
copulati sint, fortè quia præcedentia illa
concubitum solennia sint omissa,, non po-
test tamen non tot manifestissimis ratio-
nibus cedere, vt id matrimonium, nō am-
pliùs fornicationē iudicet, cūm hæc tam
lōgo tēporis spacio satis probata, omniā-
que purgata videantur. *e* Mirum autem
nemini videri debet, adeò difficilem esse
10 Pontificiam legem in matrimonio appro-
bando, aliàs enim diximus, *f* peccati e-
uitandi

a d. l. in libe-
re. d. l. dona-
tioncs.

b d. c. aliter.

c Soz. conf.
39. in 1. col. 2.

d c. illud. vbi
Abbas. de præ-
sumpt. Soz.
d. conf. 39.

e Alex. conf.
151. in 5.

f cap. 5.

uitandi ratione, quæ Canoni semper omnibus rebus proposita est, hoc ira fuisse institutum, cumq; ibi multa huc pertinentia retulerimus, propterea non amplius hîc repetenda duximus. Sed nunc oritur dubitatio, Cùm viri & mulieris coniunctionem, lex Canon. in dubio fornicationem esse præsumat, cui etiam de lute civili hodie standum est, *a* dicemusne filios quoque ex huiusmodi cohabitatione ortos, illegitimos censerî? Sanè cùm filiorû status à parentum pendeat coniunctione, *b* si ea non legitima fuit, liberos quoque iniustos habendos, dicendum videretur. A qua tamen re discrepant communiter omnes, qui aliter de filijs, aliter de nuptijs

11 statuendum putant. *c* Lex Canon. quæ nos per tutiorem semitam semper quærît perducere, *d* patrum coniunctionem vbi non ritè inita est, potiùs fornicationem quàm coniugium vocat, quo faciliùs ab omni nêdum crimine, sed & suspitione debeamus abesse. *e* Hæc ratio nihil ad filios pertinet, *f* propterea satis illis erit, si ex duobus simul habitantibus nati dicantur, qui se coniuges mutuo vocarent, *g* aut quælibet vel levis de eorum coniugio extet coniectura, ea enim tamen matrimonium quo ad parêtes probare haud apta sit, filijs tamen ita proderit, vt legiti-

mi

a Dec. confi.
471. Abb. c. illud. in fin. de præsumpt.

b Aut. quib. mod. sui. §. legitimi.

c Bald. c. ex transmissa. de rest. spo. Dec. c. ecclesia, de consti. nu. 44. Abb. ca. lator. qui fil. leg. d. c. veniens, de sponsal. e. Gl. c. aliter. 30. q. 5. f. Alciat. reg. 2. præsumpt. s. Felin. c. illud, de præsumpt. col. fin.

g Dec. confi. 153. num. 3. & Paris. confi. 13. num. 23. in 2.

a Abb.d. c. la
tor.num.6.

b Iason l.i. §.
hoc autem,
ad Trebel. nu
me.16.& seq.

c d.l.commu
nium. C. de
nat. lib.
d l. ab eo.
legit. hær.

e c.1. de fil.
nat. ex matr.
ad morg. in
feud.

f Glo.1.Papi-
nianus. §. fed
neque.de in-
offic. test.
g Dec. confi.
153.

mi dicendi sint, *a* nec id absurdum erit,
cùm eadem res, prout ad diuersa relata,
vario etiam modo rectè censi possit, *b*
sicuti videmus, eum qui Curia offertur,
legitimum tantùm ratione parentum, nō
agnatorum effici, *c* & rescripto Principis
posse quē, quo ad aliquas personas, eman-
cipari, quo ad alias in pristino statu relin-
qui, *d* & patrem ex matrimonio ad Mor-
ganicam cōtracto, filios quo ad res quas-
dam sibi legitimos suscipere, quo ad alias
veluti in feudi successione, tanquam No-
thos & alienos. *e* Vt planè constet, & in
præsenti quæstione nostra, cohabitatio-
nem illam, quo ad coniuges fornicatio-
nem rectè censi posse, quo ad filios au-
tem, reuoluto, vt ait Accursius, mantel-
lo, *f* verum & iustum matrimoniū exi-
stimandum, ipsosq; legitimos habendos,
quod & à Decio, diuersa tamen ratione,
responsum est. *g*

QVISNE IN DVBIO LE-
gitimus, an illegitimus sit
censendus.

- 1 Quatuor opiniones, quid de cuiusq; na-
talibus sit conijciendum.
- 2 Affirmans aliquam qualitatem, eam
neceſſe habet probare.

3 Ma-

- 3 Maior aut minor quis non præsumitur.
 4 In dubio id credendum quod honestius,
 & delictum excludit.
 5 Fily adulterini videntur imperfecti.
 6 Infamia non præsumitur, aduersusq; na-
 turam videtur.
 7 Facta quando præsumantur.
 8 Naturalis in dubio quis nunquam cen-
 setur.
 9 Filiusfam. rectè quis credi potest.

C A P. X X.

Lterum caput dubium ma-
 gis videtur, quando nihil
 de parentum cohabitatio-
 ne constat, nec vlla omni-
 nò extât indicia, quibus fi-
 lios potiùs ex matrimonio
 natos, aut non natos, credere debeamus.
 In qua quæstione variè pugnant inter se
 Doctores: Aliqui enim legitimum quem-
 libet præsumi existimauerunt, ea ra-
 tione, quòd Spuriij nomen, delictum
 potiùs sonet, quod nunquam in dubio
 est coniiciendum. *a* Contrà Bartolus, *b*
 cùm enim legitimi ex matrimonio orian-
 tur, id aut quid facti sit, nūquam in dubio
 id præsumi dixit, *c* quod sanè optimum
 argumētum visum est multis, qui deinde
 cum

a Cæpol. cau.
128.

b conf. 42.

c arg. l. in
bello. §. facte.
de cap. & post.